

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ

На правах рукопису

ДРАПЕЗА ЯНА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 330.837

**РЕГІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ РЕФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВО-
КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА**

Спеціальність 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті міського господарства ім. О. М. Бекетова, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Бубенко Павло Трохимович,
професор кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку,
Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Карлова Олена Анатоліївна,
професор кафедри менеджменту,
Українська інженерно-педагогічна академія;

кандидат економічних наук, доцент
Максименко Олег Сергійович,
доцент кафедри економічної теорії та регіональної економіки,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Захист відбудеться «28» грудня 2017 року о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.251.01, у Науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку НАН України за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1-А , 5 поверх.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного центру індустріальних проблем НАН України за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний ,1-А

Автореферат розісланий «28» листопада 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.М. Красносова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. На даний час в Україні реформи необхідні практично в усіх сферах економічної діяльності, але найбільш гостро ця проблема проявляє себе у сфері житлово-комунального господарства (ЖКГ). Необхідність проведення реформ ЖКГ пов'язана з тим, що воно працює у збитковому режимі (у 2016 р. збитки ЖКГ становили – 34,5 млрд. грн., що склало 17,3 % від загального обороту коштів галузі), обсяг державної фінансової підтримки за останні 10 років скоротився у 4,3 рази, а зношеність основних фондів складає 75-85% від їх первинної вартості. У наслідок великої збитковості галузі щорічні інвестиції в її підприємства не перевищують 8-12% від розрахункового рівня потреб. Згідно наведених даних, науковці та фахівці визначають стан галузі як кризовий. Серед головних причин кризового стану ЖКГ вчені називають високий рівень монополізму та нормативно-правові бар'єри на шляху регіонального розвитку.

Зараз галузь має значні борги, систему незбалансованих тарифів, від'ємну рентабельність, невиправдано високу енерговитратність. У порівнянні із зарубіжними вітчизняні представники ЖКГ витрачають в експлуатаційному режимі в 1,8-2,3 рази більше енергоресурсів на одиницю наданих послуг (тепло, водопостачання, каналізація). В цих загальних витратах лише втрати складають майже 40 %. Останній фактор вкрай негативно впливає на загальний розвиток регіонів країни, які останнім часом активно здійснюють реформу децентралізації влади, оскільки ЖКГ серед всіх інших представників регіональної економіки є одним з найбільших споживачів енергоресурсів.

Підсилює увагу до реформ ЖКГ й значний потенціал соціальної напруги в суспільстві, у зв'язку з тим, що для більшості домогосподарств існуючий рівень навантаження на сімейний бюджет по комунальних платежах є надмірним. Такі особливості ЖКГ дозволяють зробити висновки, що завдання економічного дослідження щодо його реформування в економічній системі регіонів України є актуальним.

Значний внесок у наукову скарбницю досліджень проблематики ЖКГ внесли А. Ачкасов, П. Бубенко, О. Головченко, Б. Данилишин, О. Димченко, В. Дорофієнко, І. Запатріна, О. Карлова, Т. Качала, В. Куценко, Ю. Манцевич, О. Рибалко, Т. Юр'єва. Питання фінансової політики та формування тарифів в ЖКГ викладені в дослідженнях О. Василіка, О. Мільнера, Т. Морозової. Наукові праці цих вчених сформували ґрунтовну платформу реформаційних змін в галузі.

Наразі найбільш актуальними і проблемними питаннями в регіональних складових реформування ЖКГ є економічний аудит стану галузі по регіонах України, проблеми тарифної політики, залучення інвестицій, розробка методів і механізмів управління процесом реформування, вирішення цих завдань підтверджує актуальність теми дисертаційної роботи.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Теоретичні дослідження і практичні розробки щодо прискорення реформ у ЖКГ, що знайшли відображення у дисертації, виконані відповідно до наукової тематики досліджень кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку Національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова за темою «Проведення комплексного

аналізу впливу заходів з ресурсозбереження на результати діяльності комунального підприємства «Харківводоканал» (договір № 23/9-НР/16 від 07.09.2016р.), де автором розроблено і запроваджено логіко-структурні моделі реформування ЖКГ. Результати дисертаційної роботи стали складовою частиною наукових розробок Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України за науково-дослідною темою «Шляхи та методи використання науково-освітнього потенціалу регіонів для прискорення інноваційного розвитку національної економіки» (№ ДР 0114U001455), у рамках виконання якої було реалізовано авторський методичний підхід щодо удосконалення організаційно-економічного механізму управління розвитком великих складно-структурованих систем.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо формування регіональних складових механізму реформування житлово-комунального господарства. Для досягнення поставленої мети в роботі було визначено та вирішено такі задачі:

- узагальнити та визначити особливості ЖКГ як об'єкта реформування;
- удосконалити оцінювання потенціалу ЖКГ та визначити можливість складання програм і моделей його розвитку, а також визначити стан реформ ЖКГ;
- визначити сутність процесу та результатів реформування ЖКГ;
- розвинути систему забезпечення підтримки реформ, у першу чергу в тарифній та інвестиційній сферах;
- удосконалити організацію управління реформаційним процесом у ЖКГ та уточнити завдання і заходи створення моніторингової системи супроводу і корегування процесу реформ для систем регіонального рівня;
- вдосконалити організаційний механізм реалізації тарифної політики в ЖКГ.

Об'єктом дослідження є процес реформування житлово-комунального господарства на регіональному рівні.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти реформування житлово-комунального господарства в регіонах України.

Методи дослідження. Основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення і порівняльного аналізу, логіко-структурного аналізу – для розкриття базових категорій досліджуваної проблеми та визначення зв'язків ЖКГ із зовнішнім середовищем; інституційного підходу – для виділення і уточнення структурних елементів організаційного механізму проведення реформ; аналізу та синтезу - для формування нової тарифної політики; експертного оцінювання – для визначення стану ЖКГ і ризиків для інвесторів; графічного методу – для наочного представлення логіки процесу реформ, статистичного аналізу – для оцінювання динаміки змін і тенденцій можливого розвитку систем ЖКГ, програмно-проектного управління – для проведення реінжинірингових заходів у перебудові ЖКГ.

У процесі дослідження використані основні положення економічної теорії розвитку економічних систем, нормативно-правові та законодавчі акти, діючі в Україні, наукові положення філософії розвитку соціально-економічних систем, еволюційні закономірності.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові розробки відомих вчених,

законодавство, зарубіжний досвід, відомчі матеріали системи ЖКГ, система статистичних даних в т. ч. в регіональному розрізі, офіційні матеріали щодо затверджених Програм проведення реформ в галузі ЖКГ, плани і звіти щодо функціонування підприємств системи ЖКГ. Науковий аналіз і розробки проведені з використанням і оцінюванням показників стану ЖКГ, фінансової діяльності, управлінських рішень щодо тарифної політики, заходів модернізації та впровадження інновацій. В дослідженні використані дані зарубіжного досвіду з питань реформування ЖКГ, монографічні та періодичні вітчизняні та зарубіжні видання, результати власних досліджень автора.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в наступному.

набули подальшого розвитку:

- організаційні складові механізму реалізації галузевої регіональної тарифної політики, які, на відміну від існуючої практики тарифоутворення, включають зміну витратного методу визначення тарифів на системно-розрахунковий, перехід від єдиного тарифу до диференційованого, зменшення рівня розбіжності в тарифах між категоріями споживачів, страхування ризиків, що дає можливість позбавитись від практики розрахунку тарифів по кожному виробнику без урахування інвестиційної та інфраструктурної складових;

- сутнісні характеристики процесу та результатів реформування ЖКГ у регіоні, які у новому розумінні базується на готовності до реформ, доступності сфери послуг ЖКГ, покращенні інвестиційного клімату та підвищенні якості послуг, відмінними особливостями є віднесення реформаційного процесу до соціально-економічних інновацій, основу яких складають інституційні зміни;

- комплекс інформаційно-управлінського забезпечення реформ ЖКГ у регіоні, який, на відміну від існуючих, містить систему вихідних даних щодо оцінювання потенціалу ЖКГ, програмування завдань на перспективу, логіко-структурне моделювання розвитку, базовий блок індикаторів стану реформ на основі інструментарію порогових характеристик, «карти ризику», еталонні співставлення та ранжування інноваційних проектів;

удосконалено :

- визначення сутності та змісту ЖКГ як об'єкта реформування, що має регіональну економіко-просторову організацію та характеризується стабільним ринком споживачів з прогнозованими обсягами споживання, замкнутістю виробничого циклу і тісними зв'язками з регіональною інфраструктурою (енергоресурси, санітарія, екологія, фінанси); на відміну від існуючого, у підґрунтя покладено розмежовані поняття «модернізація» і «реформа» та особливості проблемного, ресурсного і проектного підходів, що створює передумови для формування інтегрованого механізму кластерної взаємодії підгалузевих секторів ЖКГ;

- організаційний підхід до управління реформаційним процесом у регіональному ЖКГ, який, на відміну від існуючого, містить структурно-функціональну модель, яку доповнено блоками: управління капіталом, проектним та управління ризиками, з виокремленням виробничої, інституційної, інформаційної та інтелектуальної складових, що наближає практичну реалізацію до моделей економіки знань;

- систему програмних положень наукового забезпечення реформ, серед яких пріоритетними є завдання оцінки і ранжування інноваційних проектів, тарифної політики,

реорганізації існуючої системи управління; що дозволило складовими програмного механізму реформ визначити аналітику протиріч, оцінку потенціалу регіонального ЖКГ та кластеризацію його складових.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх використання формує оновлену систему економічних знань з питань реформування в регіонах України житлово-комунального господарства. Запропоновані рекомендації з розробки Програм реформування ЖКГ сприяють більш ефективній реалізації наявного потенціалу та трансформації регіональних систем ЖКГ у прибутковий бізнес. Матеріали дисертаційного дослідження вносять уточнення в методи діагностики і аудиту ЖКГ та управлінські технології, включаючи індикатори контролю ходу реформ і організацію системи моніторингу. Практичне значення має також застосування схем і норм світової практики в організаційній роботі учасників процесу розвитку ЖКГ на основі формування нової тарифної політики та нової моделі регулювання економічних відносин на регіональному рівні.

Отримані результати дослідження та науково-практичні рекомендації знайшли впровадження і використання на об'єктах ЖКГ регіону, що засвідчено актами впровадження. Так, програмно-проектні алгоритми реалізації завдань реформування сфери ЖКГ знайшли своє відображення у «Стратегії соціально-економічного розвитку м. Харкова до 2020 року» (акт впровадження Департаменту житлового господарства Харківської міської ради №07-9-386 від 16.02.2017р.); удосконалення організаційно-економічного механізму управління розвитком великих складно-структурованих систем впроваджено у Північно-Східному науковому центрі НАН і МОН України (акт впровадження №01-06/86/1 від 23.02.2017р.); оцінювання економічного стану, визначення ресурсів, запровадження організаційних технологій управління реалізовано КП «Харківводоканал» (акт впровадження №2 від 30.10.2015р.).

Особистий внесок автора. Дисертаційне дослідження є самостійно виконаною науковою роботою, в якій викладено авторський підхід до вирішення науково-практичної задачі удосконалення економічної моделі управління реформаційним процесом в ЖКГ, формування інформаційної бази реформ та механізму проектно-програмного забезпечення позитивних трансформацій в процесі розвитку регіональних систем ЖКГ.

Положення і рекомендації, що представлені у дисертації, отримані особисто автором. З наукових робіт, опублікованих в співавторстві, у дисертаційному дослідженні використані тільки ті ідеї і розробки, які отримані автором особисто, що визначено у списку опублікованих праць.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, зокрема: VI Міжнародній науково-практичній конференції «Традиции, тенденции и перспективы в научных исследованиях» (Росія, Чистополь, 2011 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі» (Харків, ХНАМГ, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Менеджмент міського та регіонального розвитку» (Харків, ХНАМГ, 2013 р.); Науковій конференції «Economics, Healthcare and Education in the Modern World»

(Польша, Ополе, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Математическое моделирование процессов в экономике и управлении инновационными проектами» (Харьков, ХНУРЭ, 2014 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективы скоординированного социально-экономического развития России и Украины в общеевропейском контексте» (Москва, ИНИОН, 2014 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі» (Харків, ХНУМГ, 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Математическое моделирование процессов в экономике и управлении проектами и программами» (Харьков, ХНУРЭ, 2014 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва» (Україна, Тернопіль, 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Ресурсний потенціал регіонів України: стан та напрями розвитку» (Київ, Київський економічний науковий центр, 2017 р.).

Основні положення і результати дисертаційної роботи опубліковано у 17 наукових працях, з них 5 – у фахових спеціалізованих наукових виданнях, 2 – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз і 10 тез у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 5,94 д. а., з яких особисто автору належать 4,75 д. а.

Структура дисертації зумовлена метою, завданнями та логікою досліджуваної теми. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 207 найменувань та додатків. Основний текст дисертації складає 197 сторінок, у т. ч. 43 рисунки, 38 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано методи та завдання дослідження, визначено наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів та запропонованих рекомендацій.

У **першому розділі** – «Теоретико-методичні основи реформування житлово-комунального господарства в регіонах України» – розкрито особливості галузі з позицій стратегічних завдань її розвитку та проведення реформ. Визначено, що категорії «розвиток» і «реформи» взаємопов'язані між собою як цільова установка на зміни і механізм їх проведення. Методом опису ситуації в галузі, аналізом статистичних даних і їх фактичних змін доведено, що реформи в ЖКГ регіону виконують роль трансформаційного інструментарію оновлення не стільки виробничої бази, скільки організаційно-економічної надбудови системи та інституційних умов формування нових відношень між різними учасниками процесу виробництва та надання житлово-комунальних послуг.

В теоретико-методичному плані визначені основні складові реформаційного процесу, а саме: монополізація, тарифна політика та інвестиційна підтримка. На регіональному рівні ключовими завданнями процесу реформування визначено ресурсозбереження, оцінку наявного потенціалу підприємств галузі, модернізаційні заходи, підвищення рівня готовності населення до проведення реформ.

Розроблена логіко-структурна схема аналізу та наукового супроводу реформ у ЖКГ

регіону (рис. 1). На підставі уточнення багатофункціональної структури ЖКГ регіону, як об'єкта реформування, аналізом проблемних ситуацій обґрунтована необхідність розширення управлінських функцій і завдань проведення аудиту на підприємствах галузі, де мають бути задіяні раніш не апробовані напрямки оцінювання, а саме енергетичний аудит, оцінка інтелектуального потенціалу, рівень готовності до реформ, стан інформаційного забезпечення процесу реформування.

Розглянуто варіанти побудови стратегії розвитку ЖКГ регіону та визначено ситуаційні особливості, що викликані недоліками в оперативній діяльності на підприємствах ЖКГ. В стратегічному плані менеджменту ЖКГ рекомендовано зосереджувати основну увагу на зміні інституційних правил діяльності, а в ситуаційному – на антикризових та адаптивних механізмах швидкого (рефлексивного) реагування на внутрішні порушення і виклики зовнішнього середовища.

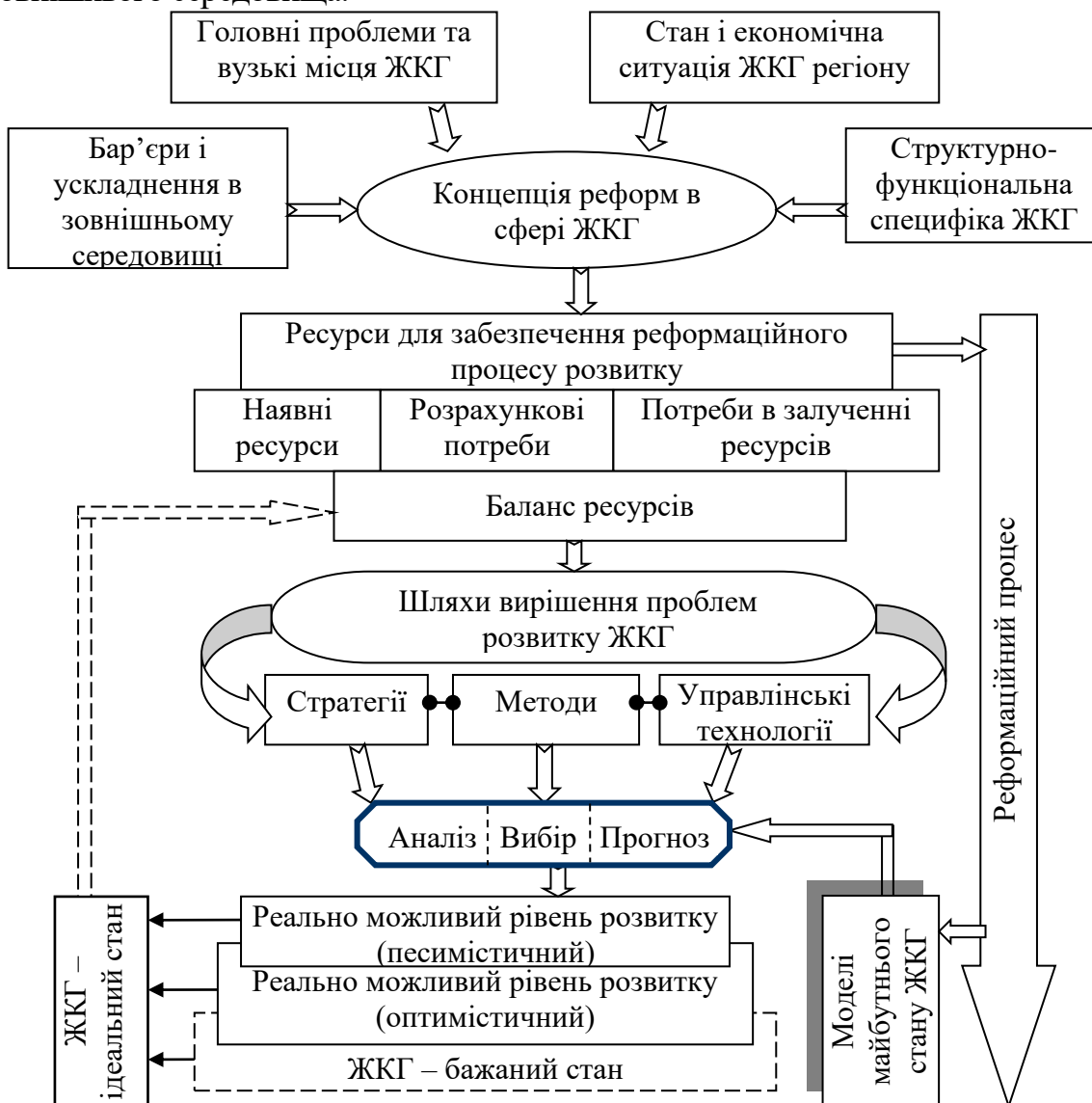

Рис. 1. Завдання аналізу і наукового супроводу реформаційного процесу у ЖКГ регіону

Враховуючи, що реформи у ЖКГ носять великомасштабний і комплексний характер, (такий висновок базується на тому, що загальнодержавну Програму реформування ЖКГ 2009-2014рр. розробляло і виконувало більше 180 підприємств галузі), аналізом структури, змісту і

даних щодо її реалізації обґрунтовано положення стосовно удосконалення організаційно-економічного механізму процесу реформування з використанням трьох критеріїв: ефективності використання ресурсів, адаптивності до змін, ступеню керованості системи. Разом ці критерії інтегрально забезпечують якість і надійність механізмів економічного впливу на розвиток ЖКГ, що для виробників та споживачів послуг є однаково важливим.

Визначено, що житлово-комунальне господарство, як система, є органічною складовою певної території (міста чи населеного пункту), тому його модернізацію й подальший розвиток слід розглядати і узгоджувати з відповідною стратегією та планами соціально-економічного розвитку певного регіону. З'ясовано, що регіон, як економічна територія, та його система ЖКГ наділені певним комплексом однорідних характеристик, а саме – системною цілісністю, зв'язками з оточуючим середовищем, динамічністю змін, рефлексією на виклики та керованістю. Тому організаційно-економічний механізм реформування та подальшого інноваційного розвитку ЖКГ регіону являє собою цілісну систему управлінських і економічних елементів, що мають збалансовано функціонувати і розвиватися у просторі та часі, забезпечуючи ефективне надання послуг ЖКГ населенню певної території. Цей механізм наділений власним трансформаційним потенціалом, виступає у якості генератора змін та формується на базі структурної (організація) і нормативної (економіка) складових управлінської діяльності.

Управління розвитком формується на більш широкій позиції, ніж реформаційна складова, оскільки управлінська увага у цьому випадку поширюється на розвиток кадрового потенціалу, перебудову фінансових механізмів, управління витратами і інші складові програми розвитку. Тому в авторській моделі управління розвитком ЖКГ (рис. 2) показано взаємозв'язки різних блоків управління (цілями, витратами, технологіями, фінансовим станом, якістю послуг). В наведеній моделі управління розвитком забезпечено взаємозв'язок трьох принципів: комплексності, оптимізації процесів ресурсного розподілу і орієнтації на кінцеві результати.

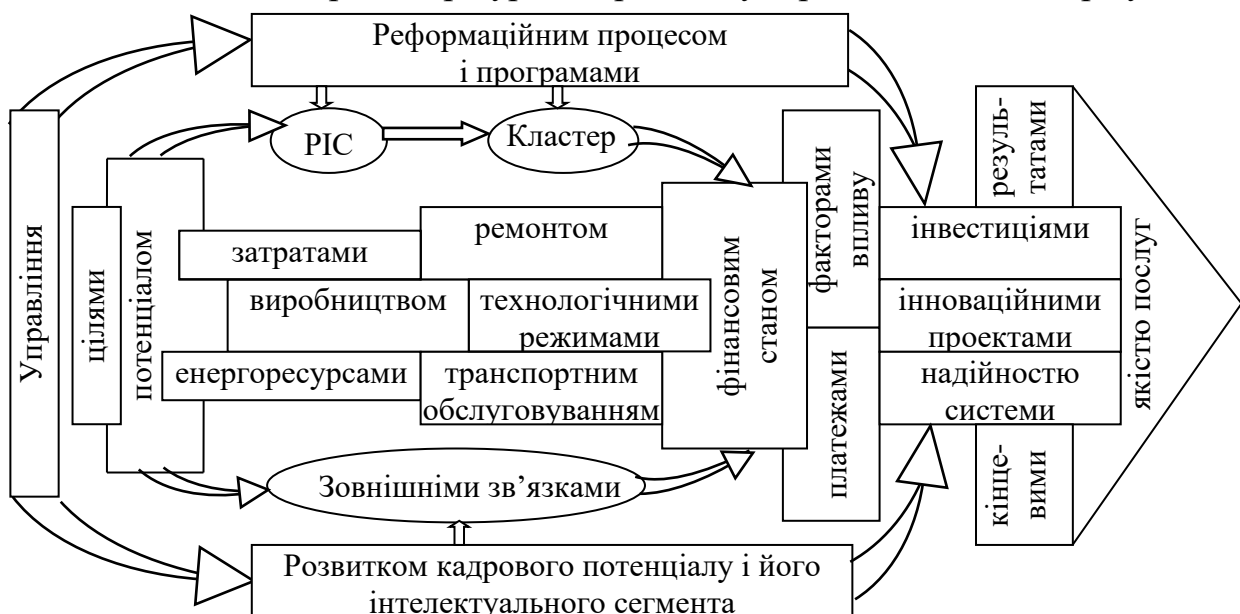

Рис. 2. Зв'язки структурних блоків управління розвитком ЖКГ в регіоні

В теоретичному плані в дослідженні виділено такі базові моделі розвитку: інерційна,

адаптивно-інерційна, прогресивно-відновлювальна, інвестиційно-інноваційна. Вони відрізняються ресурсним потенціалом, стратегічними орієнтирами і організаційно-економічним механізмом досягнення цілей. Визначено, що для ЖКГ на сучасному етапі розвитку найбільш доступною є прогресивно відновлювальна модель з високим рівнем впровадження модернізаційних заходів, системних інформаційних блоків і оновлених організаційно-економічних механізмів.

У **другому розділі** – «Аналіз реформаційного процесу та програмний підхід до проведення реформ в ЖКГ» - визначено стан, проблеми та перспективи розвитку ЖКГ в сучасних, практично кризових, умовах діяльності підприємств галузі. З аналізу з'ясовано, що практично всі без винятку регіональні системи ЖКГ працюють у збитковому режимі, основні фонди більшості підприємств фізично зношені, а підприємства обтяжені боргами.

З економічних проблем ЖКГ головною є збитковість більшості його підприємств, а головним джерелом доходної частини – оперативна діяльність, тому дослідження причин невідповідності між обсягом витрат та обсягом отриманих коштів за послуги є необхідним кроком для розробки завдань реформування галузі на наукових основах. У забезпеченні виходу із ситуації «збитковості» тарифними чинниками автор вважає зниження собівартості послуг, що надаються (режим економії), і оптимізація тарифів (балансовий механізм тарифоутворення), який базується на трьох складових: реальному стані кожного окремого підприємства системи ЖКГ, врахуванні зв'язків і взаємовпливів між найбільш пов'язаними між собою підгалузевими структурами, регуляторній тарифній політиці. На фактичних звітних матеріалах підприємств галузі досліджено рівень відшкодування витрат в системах ВХГ і теплопостачання, де вода використовується як теплоносій.

З аналізу випливає, що практично всі без винятку регіональні системи ЖКГ працюють у збитковому режимі, основні фонди більшості підприємств фізично зношені а саме вони обтяжені великими боргами. Через це у галузі майже загальмований приватизаційний процес, переважна більшість підприємств проводять незбалансовану тарифну політику, і як наслідок – має місце фінансова незабезпеченість і низька якість послуг, що надаються населенню.

Потенціал і стан галузі ЖКГ в Україні характеризують дані, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Потенціал і стан ЖКГ України (на початок 2017р.)

Базові структури ЖКГ/ Показники	Одиниця виміру	Кількісні оцінки	Рівень зносу, %	Фінансовий стан (за категоріями)*	Заборгованість, % від доходу	Рівень сплати населенням послуг
Житловий фонд: - кількість квартир, - загальна площа	млн., млн. м ²	19,5 1094,2	40-60	II	6,3	90-92
Кількість ВКГ: - у містах, - в СМТ, Протяжність мереж: - водопостачання, - водовідведення	од., од., тис. км тис. км	457 761 180,1 57,4	65-85	I	17,0	80-89

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Теплозабезпечення: - протяжність тепломереж у двотрубному обчисленні, - витрати умовного палива на відпуск тепла, - котлів, - загальний обсяг теплопостачання	км млн. т од. млн.Гкал.	31314,1 16,2 80070 96,4	60-73	I	16,2	90-92
Система благоустрою: - сміттєзвалищ полігонного типу, - несанкціонованих, - суб'єктів господарювання, - потреба в нових сміттєзвалищах	тис. тис. од.	6,7 32,0 1305 671	> 70	II	10,9	88-90
Ліфтове господарство, кількість	од.	94224	53-58	II	8,4	90-96
Дорожньо-мостове господарство:		259	60-70	II	12,0	-
Сфера зовнішнього освітлення	тис. км	92	50-65	III	7,4	-
Зелене господарство – площа	тис. га	680	-	III	-	-

* Три категорії збитковості: I – високий рівень, II – середній рівень, III – низький рівень.

З наведених даних очевидно, що жодна з підгалузевих структур не вийшла на рівень рентабельної діяльності; потребує значного оновлення основних фондів, з урахуванням їх морального зносу така потреба перевищує 50% наявного складу виробничої бази, транспорту, енергосистем; має невиконані зобов'язання (платіжні і боргові).

У 2016-2017 рр. потреба в інвестованих ресурсах галузі становить: на теплопостачання ~ 200 млрд. грн., планові заходи з модернізації виконуються на 30-40 %, а у деяких регіонах – значно менше: Одеській, Львівській, Закарпатській, Сумській, Херсонській областях – 6-8 %. У системі тепломереж (31314,1 км) ветхих і аварійних – 18,1 %.

На статистичному матеріалі виявлені значні диспропорції в тарифній політиці, що в значній мірі корегується з відшкодуванням операційними доходами витрат на послуги ЖКГ, головним споживачем яких є населення. Проведений аналіз відшкодування витрат операційної діяльності доходами свідчить, що в різних регіонах складається своя ситуація щодо цієї проблеми. Ці підгалузі знаходяться в тісній взаємозалежності.

Економіка галузі, окрім тарифних диспропорцій, в значній мірі залежить від обсягу споживання енергоресурсів, де витрати на одиницю продукції в 2-3 рази перевищують Європейські нормативи. Найбільш проблемним в регулюванні виявився житловий фонд, де пріоритетну увагу Європейські країни надають питанням термомодернізації будівель, розвитку альтернативної енергетики, створенню керуючих компаній та органів спільного управління житловою власністю. З доступних інформаційних джерел визначено, що за рубежем в галузь ЖКГ достатньо активно і масштабно залучається приватний інвестиційний капітал, для якого різні держави створюють відповідні умови. В сфері тарифної політики діють десятки різних моделей, більшість з яких допускають широкий діапазон диференціації тарифів (Німеччина, Польща, Литва, Скандинавські країни). У ряді країн (Великобританія, Франція, Росія) організаційно розділені як економічно самостійні комплекси інженерно-ресурсного забезпечення ЖКГ-послуг: окремо діють генеруючі компанії, транспортні, оргструктури локального кінцевого постачання. З зарубіжного досвіду слідує висновок, що на

ЖКГ значний і досить різний вплив здійснює податкова система. Так, податки на житлову нерухомість розраховуються від вартості житла і складають: 0,1 % в Чорногорії та Іспанії, 0,2–0,35 % - у Франції та на Кіпрі, 1–2 % - в США, Канаді. В Україні ж вони становлять 3–4 % розвитку ОСББ і це є суттєвим бар'єром.

Аналіз техніко-економічного стану ЖКГ створює можливості для формування організаційного механізму проведення реформ. Складовою частиною аналізу прийнято розгляд розроблених в Україні «Програм реформування і розвитку ЖКГ на 2009 – 2014 рр.» і відповідних регіональних програм.

В дослідженні на матеріалах «Програм реформування» сформовано авторську позицію щодо двох важливих питань організаційного механізму проведення реформ в регіональних системах ЖКГ: перше – якість програм, друга – хід їх виконання. З проведеного аналізу статистичних даних та відомчої (ЖКГ) інформації виходить, що якість самих Програм реформ є незадовільною у більшості з них відсутні економічні розрахунки потреб в інвестиціях, програми не стали основою для реальних інноваційних проектів, джерела фінансування не обґрунтовані і не захищені бюджетними гарантіями.

Визначено, що позитивні результати реформування ЖКГ досягнуті у напрямку проведення модернізацій (техніко-технологічна база ЖКГ зазнала суттєвих змін), що забезпечило перебування системи в робочому стані, але не дало результатів щодо реального енергозбереження чи підвищення якості послуг, що надаються. За результатами оцінки ходу реалізації зазначених регіональних програм побудовано модель «еталонного регіону» (рис. 3), його основні параметри визначено методом контент-аналізу та експертного оцінювання. Показники – параметри еталонної моделі, визначені відбором за рангом значимості в діапазоні 6 – 9 балів (шкала 1 – 10). Така композиційна побудова має наявні переваги: вона показує резерви можливостей всіх регіонів в частині доопрацювання окремих напрямків – орієнтирів в практиці продовження реформаційного процесу.

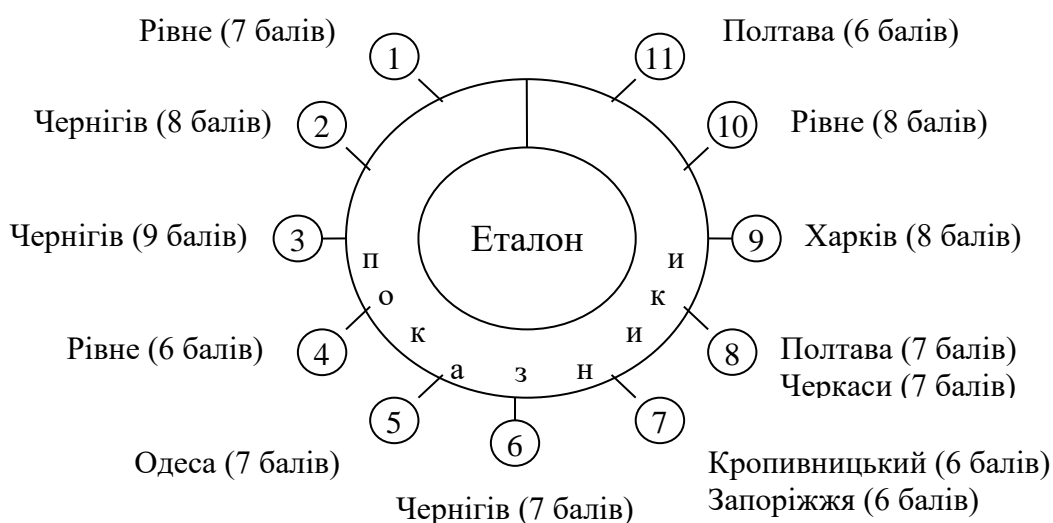

Рис. 3. Еталонний регіон за показниками якості регіональних Програм

Як слідує з рис. 3, окремі регіони мають по декілька показників (з одинадцяти), що відповідають підвищеному рівню, тоді як останні показники мають незадовільне значення.

Таким чином, більшість із розроблених програм реформування ЖКГ (регіонального рівня) своєї місії у повному обсязі не досягли. Разом з тим, ці Програми свою позитивну роль відіграли, перш за все, в реальній оцінці потенціалу ЖКГ та набутті певного досвіду.

У **третьому розділі** - «Розробка науково-методичного забезпечення і рекомендацій прискорення реформ в ЖКГ» - розроблено новий підхід до тарифного регулювання в ЖКГ регіону, основні положення та індикатори моніторингової системи супроводу реформ, організаційні складові механізму реалізації галузевої тарифної політики, які включають зміну методу визначення тарифів, перехід від єдиного тарифу до диференційованого, зменшення рівня розбіжності в тарифах між категоріями споживачів, страхування ризиків. З таких позицій концептуальна модель реалізації тарифної політики представлена наступним функціоналом:

$$ТП_{ЖКГ} = f_{nc}^{cf} \left[S, I_{нев}, \frac{P_1}{P_2}, Z \right] \{ E \}, \left[\frac{r_{инфл}}{R_{инфл}}, \Delta T, OF, FC, Y_n \right] (C_p, P_3), K_1, K_2,$$

де $ТП_{ЖКГ}$ – модель тарифної політики (тарифна стратегія);

S – собівартість послуг ЖКГ;

$I_{нев}$ – інвестиційна складова в тарифі;

P_1 – планова рентабельність в діючому тарифі;

P_2 – фактично досягнута рентабельність за період ΔT ;

Z – рівень заборгованості;

E – ефективність роботи системи управління;

r – фактичне середнє значення інфляції за період ΔT ;

$R_{инфл}$ – прогноз інфляції на перспективу;

ΔT – період використання діючого тарифу до часу введення нового;

OF – стан основних фондів (для міжрегіональних порівнянь);

FC – фінансовий стан (для міжрегіональних порівнянь);

Y_n – врахування фактора якості послуг;

C_p – страхування ризиків;

P_3 – зміни в податковій політиці;

K_1 – регіональний коефіцієнт, в т.ч. екологічний вплив ЖКГ на регіон;

K_2 – врахування тарифних змін основних постачальників ресурсів.

Практичне значення моделі полягає у тому, що на відміну від аналогічних розробок, вона містить новий, повний і обґрунтований набір факторів впливу на формування тарифів, розподіляє ці фактори на залежні і незалежні від ЖКГ-системи, враховує зв'язки з постачальниками ресурсів і станом зовнішнього середовища. З трьох блоків моделі, у першому сконцентровані економічні характеристики роботи галузі (собівартість, рентабельність, інвестиційні потреби), у другому блоці – враховується внутрішній потенціал ЖКГ та, загальноприйняті складові формування тарифу, в т. ч. якість системи управління, у третьому – враховується регіональна специфіка та прогнози ситуації.

Досліджено рівень розбіжності собівартості послуг ЖКГ і рівня тарифів (на фактичних відомчих даних). Це дає можливість виділити групу регіонів, для яких у реформаційних заходах мають бути визначені умови зменшення такого рівня розбіжності. Як орієнтир зменшення розбіжності в тарифах для різних груп споживачів (населення, бюджетні

організації, підприємства), відібрані і згруповані регіони по критерію розбіжності (табл. 2).

Таблиця 2

Розбіжності в тарифах на водозабезпечення у регіональних системах

Групи регіонів	Регіони	Собівартість води, грн./куб.м	Тариф для населення грн.	Тариф для комерційних структур	Рівень розбіжності (разів)	Середнє значення для групи (разів)
Максимальної розбіжності	Вінницький	2,71	1,66	8,23	5	3,8
	Харківський	4,14	2,45	9,13	4,1	
	Одеський	4,3	2,74	10,12	3,5	
	Полтавський	4,64	3,73	12,62	3,4	
	Херсонський	3,24	2,89	7,61	2,8	
Допустимої розбіжності	Рівненський	3,44	2,65	5,98	2,5	2,1
	Миколаївський	3,56	2,34	4,92	2,1	
	Черкаський	2,61	2,34	4,43	1,9	
	Сумський	3,10	2,66	4,91	1,9	
	Хмельницький	2,93	2,62	4,10	1,7	
Мінімальної розбіжності	Луцький	2,85	2,52	3,79	1,48	1,31
	Дніпропетровський	3,57	3,41	4,82	1,4	

Для зменшення тарифного навантаження на населення практично всі регіони переносять цей тягар на комерційні структури (на бізнес), але їх велика різниця не може бути виправданою. Оскільки тарифна проблематика галузі є лише частиною комплексного реформаційного процесу, то хід реформ в цілому необхідно відслідковувати цілою системою індикаторів. Ці індикатори становлять інформаційну основу моніторингової системи.

Запропоновано схему запровадження блоків індикативного контролю ходу реалізації реформ, серед яких: виконання місії ЖКГ, система оцінок техніко-технологічної бази та економічного стану, рівень керованості об'єктів ЖКГ, оцінки ефективності інвестицій у галузь. Запропоновано також алгоритм підтримки ходу реформ, ключовими складовими якого є зміна дотаційної технології, створення кластерних угруповань і використання наявного інтелектуального капіталу.

З результатів реалізації більшості регіональних Програм розроблена та запропонована нова модель систематики вибору функціональних складових побудови управлінських технологій проведення реформ (рис. 4).

Якість розробки програм оцінено за варіантом: всі різновиди підходів (складові програмного механізму) рівні між собою, тоді $x_1 = x_2 = \dots = x_{11} = 100/11 = 9,1\%$ уваги до кожного різновиду.

Інтегральний результат якості програм (Пя),

Пя = 22,7%

Таким чином при рівнозначності підходів якість програм складає лише 22,7% від максимально можливого рівня.

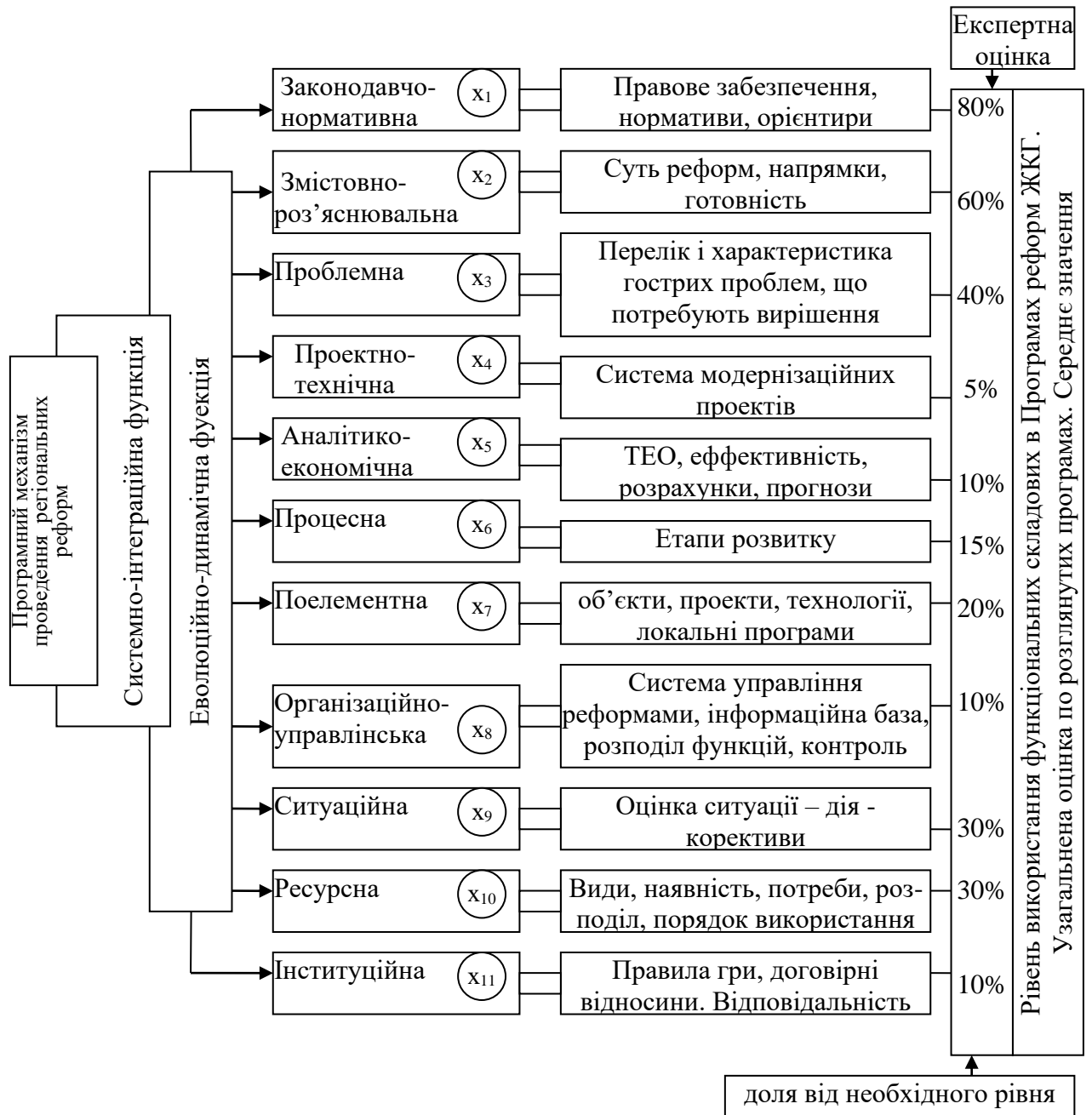

Рис. 4. Систематика різновидів підходів при упровадженні управлінських програм і технологій в регіоні

В моделі розвитку ЖКГ в регіоні пропонується використати механізм зменшення диспропорцій між тарифами на різні послуги (водопостачання, водовідведення, теплопостачання, утримання будинків, поводження з твердими побутовими відходами – ТПВ). Відповідні розрахунки наявності таких зв'язків проведені з використанням регресійного аналізу. Результати наведено у табл. 3.

На основі проведених розрахунків визначено, що у регіональних Програмах реформування ЖКГ в тарифній політиці пріоритети регулювання мають бути розставлені в такій ранговій послідовності: тепло- і водопостачання (I), енергозабезпечення (II), поводження з ТПВ (III).

Залежності в системі тарифів на послуги ЖКГ

Залежність $y=f(x)$	Рівняння	Коеф. кореляції	Зв'язок
Вода/вода Відпущено = $f(\text{Подано})$	$Y = 0.73102x - 3895.27$	0,99685	суттєвий
Ел. енергія/вода Витрати ел. енергії (відпущено)	$Y = 2,01895x + 2,130514$	0,86096	суттєвий
Відпущено води/тариф на водопостачання Відпущено $f(\text{тариф})$		0,10199	відсутній
Тариф на водопостачання/затрати на ел. енергію Тариф = $f(\text{ел. Енергія})$		0,184178	відсутній
Тариф на водопостачання / затрати на ел. енергію + втрати Тариф = $f(\text{енергія} + \text{втрати})$	$Y=1.13704x+184.36$	0,221933269	слабкий
Вода/вода Подано = $f(\text{відпущено})$	$Y = 1,35934884x + 6245,52$	0,99685	суттєвий
Вода подано/затрати ел. енергії Подано $f(\text{витрати енергії})$	$Y = 1,673225x - 29290,9$	0,913718	суттєвий
Площа полігонів = $f(\text{потреба у нових полігонах})$	$Y = 3,02420x + 133.91$	0,64	суттєвий
Кількість техніки = $F(\text{Об'єм ТПВ})$	$Y = 0,000136x + 84,66$	0,71	суттєвий

Низький рівень регіональних програм реформування ЖКГ і незадовільний хід їх виконання в дослідженні обґрунтовується недостатнім по обсягу і комплексності їх забезпеченням.

В поняття «забезпечення» покладено широкий зміст, маючи на увазі не тільки фінансову та матеріально-технічну складові, але й низку інших, а саме:

- концептуально-ідеологічну,
- інформаційно-технологічну,
- інституційну,
- організаційно-методичну,
- оперативно-тактичне забезпечення.

Структурний потенціал складових і методів комплексного забезпечення високої якості реформ разом з вибором відповідної стратегії розвитку ЖКГ, що пропонується в дослідженні, представлені на рис. 5.

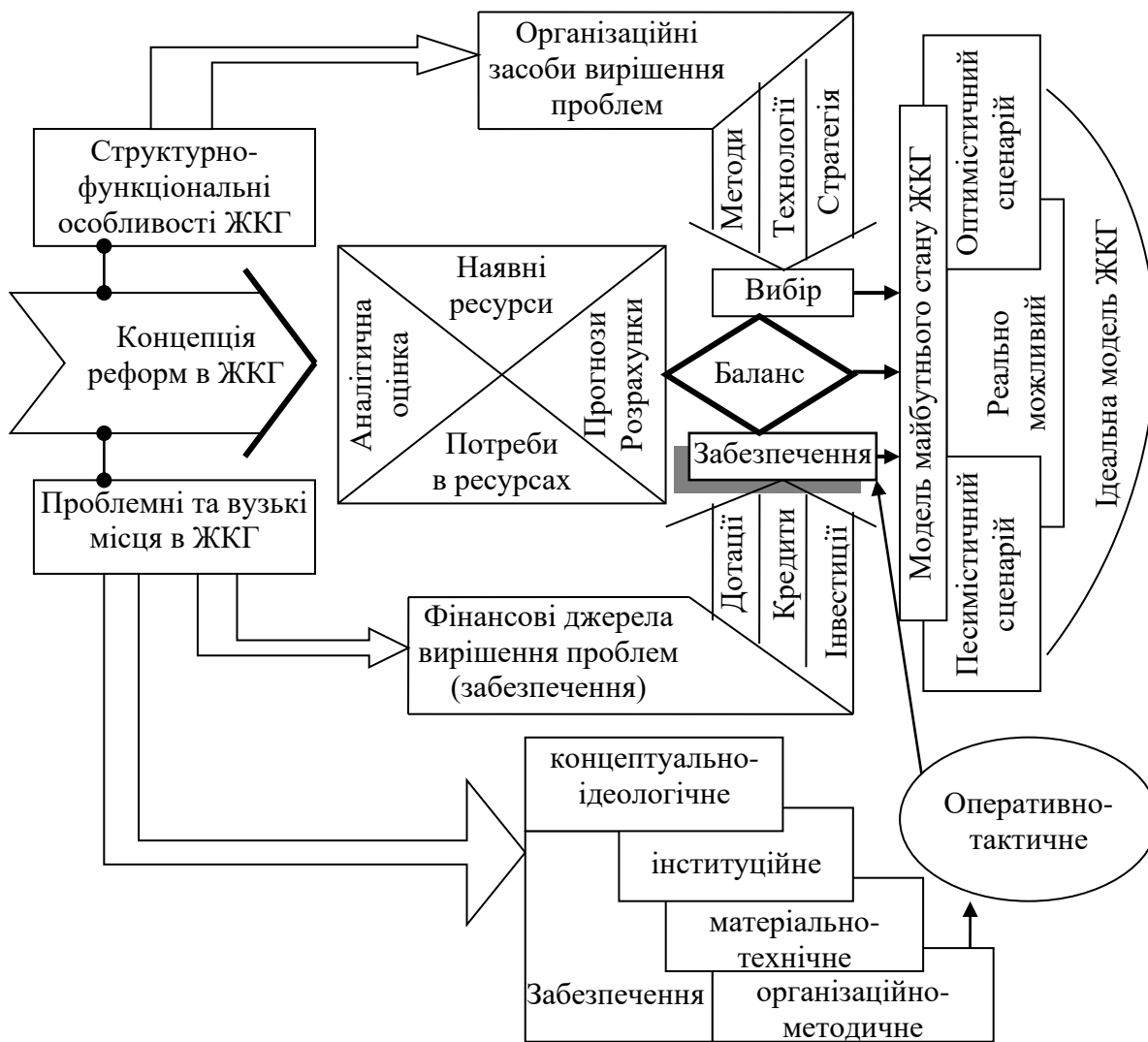

Рис. 5. Потенціал комплексного забезпечення реформ ЖКГ

Як видно, у процесі модернізації та реформування системи ЖКГ його визначено таким чином: концепція реформ, аналіз особливостей ЖКГ, оцінка всіх різновидів ресурсного забезпечення, вибір стратегії, баланс між «бажаним і можливим».

Управління розвитком, з використанням досвіду практики реформ, для кожної окремої регіональної системи ЖКГ рекомендується формувати з концентрацією уваги не стільки на окремі виробничо-господарські об'єкти, скільки на різновиди об'єктів управлінської та економічної природи, а саме управління: цілями, нормативами, капіталами, витратами, якістю послуг, ризиками. В прикладному ж плані процес управління має здійснюватися з використанням технології управління проектами на основі використання таких критеріїв вибору і ранжування проектів – системної надійності, економічної і екологічної безпеки, керованості і саморозвитку.

ВИСНОВКИ

У роботі поставлені та виконані завдання науково-методичної підтримки реформаційних процесів у ЖКГ регіону, висновки з яких можна викласти таким чином:

1. ЖКГ регіону розглядається як багатопрофільний комплекс виробництва послуг, що

органічно закріпленій за певною територією, має свою технологічну і ринкову специфіку та переважно належить до групи галузей природних монополій. Галузь є досить консервативним об'єктом, тому в дослідженні розкрито сутність регіональної системи ЖКГ як об'єкта перебудови і реформ та визначено головні завдання активації реформаційного процесу, серед яких: оцінка потенціалу підприємств ЖКГ, орієнтація на організаційно-економічні інновації, розробка нової тарифної політики, перебудова системи управління.

2. Проаналізовано і доведено, що проблемна ситуація в ЖКГ у регіональному вимірі має незначні відмінності, але орієнтуючись на саморозвиток регіональних систем пропонується висновок, що завдяки аналізу та вибору пріоритетів розвитку, кожний регіон має значний потенціал реформування ЖКГ, і в першу чергу – за рахунок власних коштів та місцевих ресурсів. Удосконалено комплекс інформаційно-управлінського забезпечення реформ ЖКГ, який містить систему вихідних даних щодо оцінювання потенціалу ЖКГ, програмування завдань на перспективу, логіко-структурне моделювання розвитку, базовий блок індикаторів стану реформ на основі інструментарію порогових характеристик, «карти ризику», еталонні співставлення та ранжування інноваційних проектів. В структурі регіонального потенціалу виділено систему пріоритетів, в т. ч. інституційний, економіко-організаційний, техніко-технологічний та інноваційно-програмний.

3. Проаналізовано значну кількість регіональних Програм реформ в ЖКГ, їх структура, інформаційна база, рівень забезпечення та хід виконання. Доповнено систему програмних положень наукового забезпечення реформ, серед яких пріоритетними є завдання оцінки і ранжування інноваційних проектів, тарифної політики, реорганізації існуючої системи управління; що дозволило складовими програмного механізму реформ визначити аналітику протиріччя й оцінку потенціалу ЖКГ.

4. Запропоновано організаційний підхід до управління реформаційним процесом у ЖКГ, який містить структурно-функціональну модель, що доповнена блоками: управління капіталом, проектним та управління ризиками, з виокремленням виробничої, інституційної, інформаційної та інтелектуальної складових, що наближає її практичну реалізацію до моделей економіки знань.

5. Обґрунтовано складові механізму реалізації галузевої тарифної політики, які включають зміну витратного методу визначення тарифів на системно-розрахунковий, перехід від єдиного тарифу до диференційованого, зменшення рівня розбіжності в тарифах між категоріями споживачів, страхування ризиків. Це що дає можливість позбавитись практики розрахунку тарифів по кожному виробнику без урахування регіональних особливостей.

6. Розкрито сутність процесу реформування ЖКГ, яка включає визначення: готовності до реформ, доступності сфери послуг ЖКГ, інвестиційного клімату та якості послуг. Доведено, що реформаційний процес є соціально-економічною інновацією, в основі якої - інституційні зміни.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Драпеза (Курінна) Я.В. Логіка змін у методології управління житлово-комунальним

господарством регіону /Я.В. Курінна // Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. Спец. вип. Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи: у 2-х ч. Ч. 1. - К. : КНЕУ, 2011. – С. 657-667.

2. Драпеза (Куриная) Я.В. Ускорение реформ в ЖКХ: проблемы и пути их Решения /Я.В. Куриная// Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник. Випуск 104, серія: економічні науки - Харків, 2012. – С. 47-54.

3. Драпеза (Куриная) Я.В. Реформаційний процес в ЖКГ: бар'єри і активатори / Я.В. Курінна // Економічні науки. Серія «Регіональна економіка». Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. - Випуск 9 (35). - Ч 1. Редкол.: відп. ред. д. е. н., професор Герасимчук З.В.-Луцьк, 2012. – С. 242-256.

4. Драпеза (Куриная) Я.В. Стратегические возможности ускорения реформ в жилищно-коммунальном хозяйстве / П.Т. Бубенко, Я.В. Куриная // Вчені записки Харківського інституту управління. Науковий журнал. Випуск № 32, Серія «Наука і практика управління». - Харків, 2012. – С.55-59. *Особистий внесок автора: сформовані основні напрями та завдання в створенні механізму прискорення процесу реформування в ЖКГ.*

5. Драпеза Я.В. Економічна стратегія енергозбереження: механізм національного рівня./ А.П. Бубенко, Я.В. Драпеза // Вчені записки/ Харківський інститут управління. Науковий журнал: Випуск № 38. Харків, 2015 – С. 58-68. *Особистий внесок автора: сформовані положення щодо інформаційного забезпечення програм енергозбереження.*

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

1. Драпеза Я.В. Формування сучасного механізму управління реформами в ЖКГ/ Я.В. Драпеза // INTERNATIONAL ACADEMY JOURNAL "Web of Scholar" 7(7) November 2016, С. 15-17.

2. Драпеза Я.В. Розробка комбінованого підходу до тарифного регулювання в житлово-комунальному господарстві / П.Т. Бубенко, Я.В. Драпеза // Бізнес Інформ. - 2016. - № 10. - С. 117-122. *Особистий внесок автора: охарактеризовано ключові аспекти тарифного регулювання, запропонована схема та концептуальна модель тарифного регулювання.*

Праці апробаційного характеру

1. Драпеза (Куриная) Я.В. Наука о развитии регионов: главное противоречие и подход к его развитию /Я.В. Куриная// Традиции, тенденции и перспективы В научных исследованиях: Материалы VI Международной студенческой научно-практической конференции. - Чистополь: ИНЖЭК, 2011.- С. 126-127.

2. Драпеза (Куриная) Я.В. Развитие предприятий: ЖКГ залежить від оновлення їх систем управління / Я.В. Курінна// Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 20-22 травня 2013р. – Х.: ХНАМГ, 2013. – С. 28-29.

3. Драпеза (Куриная) Я.В. Регіональний розвиток і його інформаційне забезпечення / Я.В. Курінна // Менеджмент міського та регіонального розвитку: матеріали між нар. наук. практ. конф., Харків, 28-29 березня. - Х. : ХНАМГ, 2013. – С. 184-185.

4. Драпеза (Куриная) Я.В. Прямий і зворотній ефекти реформ в житлово-

комунальному господарстві / Я.В. Курінна // Collections of Materials of the International Scientific Conference Economics, Healthcare and Education in the Modern World (October 3-8,2013, Opole,Poland).In 2 volumes. Vol.1. С. 48-49.

5. Драпеза (Куриная) Я.В. Теоретическое обеспечение и проектная методология управления развитием экономических систем / П.Т. Бубенко, Я.В. Куринная // Международная научн. практ. конф. «Математическое моделирование процессов в экономике и управлении инновационными проектами (ММП-2014), Коблево, 16-21 сентября 2014 г., Харьков: ХНУРЭ, 2014. – С. 34-37. *Особистий внесок автора: проаналізовані теоретичне забезпечення та методологічна основа розвитком економічних систем на регіональному рівні.*

6. Драпеза Я. В. Приток инвестиций в жилищно-коммунальное хозяйство можно сделать реальностью. / Е. В. Дымченко., Я. В. Драпеза // Российская академия наук. Отдел научного сотрудничества и международных связей. Перспективы скоординированного социально-экономического развития России и Украины в общеевропейском контексте: труды III Международной научно-практической конференции 18-20 декабря 2014 года. М.: ИНИОН, 2014.- С.210-218. *Особистий внесок автора: охарактеризовані сучасні проблеми ЖКГ в аспекті реформи-інвестиції, розроблені моделі підтримки реформаційного процесу в ЖКГ.*

7. Драпеза Я.В. Особливості формування механізму управління реформаційним процесом ЖКГ та критеріїв вибору проектів для проведення реформ / Я.В. Драпеза //Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 26-28 травня 2015р. – Х.: ХНАМГ, 2015. – С. 98-99.

8. Драпеза Я.В. Управління реформаційним процесом в ЖКГ / П.Т. Бубенко, Я.В. Драпеза// Международная научн. практ. конф. «Математическое моделирование процессов в экономике и управлении проектами и программами (ММП-2015), Коблево, 14-20 сентября 2015г.,Труды. Харьков: ХНУРЭ, 2015. – С. 237-240. *Особистий внесок автора: запропоновано підхід до управління реформами у ЖКГ:*

9. Драпеза Я.В. Використання різних підходів в реформуванні ЖКГ/ Я.В. Драпеза // Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 20-21 жовтня 2016р. Ч.2. - Тернопіль: Крок, 2016. - С. 69-71.

10. Драпеза Я.В. Концентрація зусиль на новому етапі реформування ЖКГ/ Я.В. Драпеза // Ресурсний потенціал регіонів України: стан та напрями розвитку: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 17-18 березня 2017р.). – К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2017.- С. 5-8.

Драпеза Я.В. Регіональні складові реформування житлово-комунального господарства. – Рукопис.

Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України. – Харків, 2017.

Дисертацію присвячено розробці науково-методичних та практичних підходів щодо реформування житлово-комунального господарства. ЖКГ як складна система, є органічною складовою певної території, тому його реформування та подальший розвиток розглядається у взаємозв'язку з соціально-економічними програмами та планами розвитку певного регіону.

Основою реформ має стати нова модель управління цим процесом на основі активізації інноваційного потенціалу системи, гнучкого комбінування взаємопов'язаних її складових – виробничо-технологічної, організаційно-управлінської та реформаційної.

У практиці реформування ЖКГ доведено доцільність врахування регіональних та підгалузевих особливостей формування вартості ЖКГ-послуг, орієнтуючись на структуру собівартості, дотаційні умови, рівень рентабельності, стан заборгованості населення. На цій основі ґрунтується авторська концептуальна модель формування регіональної тарифної політики і моніторингу її реалізації, що є складовою загального процесу реформування.

Ключові слова: регіон, економічна система регіону, житлово-комунальне господарство, реформування житлово-комунального господарства регіону, тарифна політика.

АННОТАЦІЯ

Драпеза Я.В. Региональные составляющие реформирования жилищно-коммунального хозяйства. - Рукопись.

Диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 - развитие производительных сил и региональная экономика - Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины. - Харьков, 2017.

Диссертационное исследование посвящено научному обеспечению реформационных процессов в жилищно-коммунальном хозяйстве путем реализации организационно-экономических и управленческих рычагов. Исследована экономическая природа ЖКХ как объекта реформирования, главной целью которого должно стать преодоление хронического кризисного состояния и разворачивания в отрасли конкурентных основ функционирования, в основу чего должны быть положены новая система управления реформационным процессом, кластерная форма организации и программно-проектная методология управления реформами.

Раскрыты институциональные особенности ЖКХ как пространственно-замкнутой региональной системы, специфическими чертами которой есть ее закрепление за определенной территорией, многопрофильность, высокий уровень монополизма, а также непрерывность как технологического процесса, так и потребления его продукта (услуг) в реальном времени.

В предложенной концептуальной модели управления процессом реформирования отрасли выделены отдельные подсистемы регулирования: производственная; затрат и прибыли; инновационных проектов; инвестиций и инвестиционных рисков. Организационно-экономический механизм реформирования и последующего инновационного развития рассматривается как целостная система управленческих и экономических элементов, которые развиваются в пространстве и времени, обеспечивая эффективность предоставляемых населению услуг.

Архаичность существующей системы формирования тарифов на услуги предприятий ЖКХ послужила основой для реализации индикативного подхода в процессах реформирования на основе формирования региональной мониторинговой системы поддержки этого процесса, с использованием проектного инструментария, а также совершенствования информационной системы сопровождения самих реформ.

Ключевые слова: регион, экономическая система региона, жилищно-коммунальное хозяйство, реформирование жилищно-коммунального хозяйства региона, тарифная политика

SUMMARY

Drapeza Y. Regional components of reforming housing and communal services. - Manuscript.

His thesis for the degree of economic sciences, specialty 08.00.05 - the development of productive forces and regional economy. - Research Center of Industrial Problems of NAS of Ukraine. - Kharkiv, 2017.

The thesis is devoted to the development of scientific-methodical and practical approaches to reforming housing and communal services. Housing as a complex system is an integral part of a territory as its reform and further development is considered in conjunction with socio-economic programs and development plans of the area.

The basis of the reforms is a new management model based on the process enhance the innovative capacity of the system, a flexible combination of interconnected components - industrial-technological, organizational, managerial and Reformation.

In practice, housing reform the expediency consideration regional and sub-sectoral peculiarities of the cost of housing services, focusing on the structure of the cost subsidized conditions, profitability, debts population. On this basis, the author based conceptual model of regional tariff policy and monitor its implementation, which is part of the overall reform process.

Keywords: region, economic system of the region, housing and communal services, reform of housing and communal services in the region, tariff policy.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 0,9. Тир. 100 прим. Зам. 1-27/11
Підписано до друку 27.11.17. Папір офсетний.

Надруковано з макету замовника у ФОП Курінний В.М.
Свідоцтво про держ. реєстрацію В03 № 214416

61112, м. Харків, Салтівське шосе, 139В
Тел. (066) 988-77-68